

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Zagotavljanje svobode in raznolikosti medijev v Evropi**(mnenje na lastno pobudo)**

(2021/C 517/02)

Poročevalec: **Christian MOOS**

Sklep plenarne skupščine	20. 2. 2020
Pravna podlaga	člen 32(2) poslovnika mnenje na lastno pobudo
Pristojnost	strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	7. 9. 2021
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	22. 9. 2021
Plenarno zasedanje št.	563
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	223/2/8

1. Sklepi in priporočila

1.1 Svoboda in pluralnost medijev, vključno z varnostjo in zaščito novinarjev, sta temelj liberalne demokracije, o čemer so se v Pogodbah EU dogovorile vse države članice.

1.2 Evropa na splošno sicer ostaja celina s svobodnimi in raznolikimi mediji, vendar dogajanje v EU vzbuja skrb. Nekatere države članice EU niso več liberalne demokracije, saj izvajajo politični nadzor nad neodvisnimi mediji in aktivno omejujejo raznolikost medijev.

1.3 Grožnje svobodi medijev in upadajoča pluralnost medijev niso omejene na nekaj držav članic, temveč so splošen trend v EU. Vse države članice morajo nujno sprejeti ukrepe za ohranitev svobode in pluralnosti medijev.

1.4 Nekatere države članice niso pripravljene sprejeti potrebnih ukrepov, zato so institucije EU dolžne uveljaviti evropske vrednote ter zagotoviti delovanje liberalne demokracije in pravne države v vseh državah članicah EU.

1.5 Ključni izzivi so zagotavljanje varnosti, zaščite in neodvisnosti novinarjev kadar koli v vseh državah članicah, zaščita neodvisnih medijev pred političnim vplivom in ukrepi za preprečevanje krčenja pluralnosti medijev zaradi političnih in gospodarskih interesov.

1.6 EESO pozdravlja širok nabor poročil in pobud Evropskega parlamenta ⁽¹⁾ in Komisije, vendar poudarja, da so glavna naloga v prihodnosti konkretne izboljšave na področju svobode in pluralnosti medijev na nacionalni ravni, kakor je poudarjeno v poročilu za leto 2021, ki so ga partnerske organizacije predložile platformi Sveta Evrope za zaščito novinarstva in varnost novinarjev ⁽²⁾.

1.7 EESO poziva Komisijo, naj nemudoma uporabi Uredbo (EU, Euratom) 2020/2092 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽³⁾ o splošnem režimu pogojenosti za zaščito proračuna Unije ter s tem odpravi akutno grožnjo svobodi in pluralnosti medijev v nekaterih državah članicah.

⁽¹⁾ Poročilo Magdalene Adamowicz, poslanke Evropskega parlamenta – resolucija Evropskega parlamenta z dne 25. novembra 2020 o krepitvi medijske svobode: varstvo novinarjev v Evropi, sovražni govor, dezinformacije in vloga platform (UL C 425, 20.10.2021, str. 28).

⁽²⁾ <https://www.coe.int/en/web/media-freedom>

⁽³⁾ Uredba (EU, Euratom) 2020/2092 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2020 o splošnem režimu pogojenosti za zaščito proračuna Unije (UL L 433 I, 22.12.2020, str. 1).

1.8 EESO pozdravlja namero Komisije, da predlaga ukrepe za povečanje varnosti novinarjev, in poudarja potrebo po zakonski prepovedi strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti.

1.9 EESO poziva Komisijo, naj poveča preglednost in pravičnost javnih naročil v sektorju medijev ter javne podpore medijskim podjetjem.

1.10 EESO močno podpira načrt Komisije za evropski akt o svobodi medijev, s katerim bodo Komisiji na voljo učinkoviti pravni instrumenti za uveljavljanje svobode in pluralnosti medijev na skupnem trgu.

1.11 EESO meni, da je nepristranska javna podpora medijskim podjetjem naložba v kakovostno novinarstvo, tako kot so neodvisna in nepristranska javna radiotelevizijska podjetja nepogrešljiv prispevek k pluralnosti medijev.

1.12 EESO predlaga ustanovitev popolnoma neodvisne evropske javne radiotelevizije.

1.13 EESO poudarja pomen nadaljnega razvoja medijske pismenosti in podpira predlog o ustanovitvi evropske agencije, ki bi z izobraževalnimi programi krepila medijska znanja in spretnosti državljanov EU.

2. Svoboda in raznolikost medijev kot temeljni pogoj za demokracijo

2.1 Člen 19 Splošne deklaracije človekovih pravic, člen 10(1) Evropske konvencije o človekovih pravicah in člen 11(1) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah zagotavljajo pravico do pridobivanja, sprejemanja ter širjenja vesti in idej brez vmešavanja javnih organov in ne glede na državne meje. Neodvisnost in raznolikost medijev sta ključni za to svobodo obveščanja.

2.2 Svoboda in pluralnost medijev, ki ju določa člen 11(2) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, sta tudi temeljni pogoj za demokracijo. Spoštovati ju je treba na vseh ravneh, da lahko državljani Unije učinkovito uveljavljajo pravico do sodelovanja v njenem demokratičnem življenju, kot je določena v členu 10(3) Pogodbe o Evropski uniji (PEU).

2.3 Raznolik medijski prostor poleg političnih strank in civilne družbe nepogrešljivo prispeva k oblikovanju mnenj in namenov v demokratičnih postopkih odločanja.

2.4 Neodvisni mediji so nujni za upoštevanje načela preglednosti, ki so mu zavezane institucije in drugi organi EU v skladu s členom 15 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU).

2.5 Raziskovalni novinarji kot „četrti veja oblasti“ opravljajo nadzorno vlogo nad izvršilno, zakonodajno in pravosodno vejo ter zasebnimi subjekti. S tem povečujejo odgovornost izvoljenih nosilcev odločanja na vseh ravneh.

2.6 Države članice, v katerih je svoboda ali raznolikost medijev omejena, niso demokracije in kršijo vrednote EU (člen 2 PEU) in cilje EU (člen 3 PEU).

2.7 Čeprav so nekatere države članice EU še vedno med vodilnimi na svetu pri zagotavljanju svobode in raznolikosti medijev, grožnje svobodi medijev in upadajoča pluralnost medijev v EU niso omejene na posamezne države, temveč so negativni trendi v različnih stopnjah prisotni po vsej EU.

2.8 Upad svobode in pluralnosti medijev v EU spodkopava njeno sposobnost, da podpira demokracijo v svojem sosedstvu, kjer so nedavne krize v nekaterih državah pokazale, da so razmere glede svobode in pluralnosti medijev ter varnosti novinarjev v nekaterih državah še slabše.

2.9 Nekatero države članice EU so zdaj zapustile krog demokratičnih držav in v zadnjem desetletju pokazale najhitrejši razvoj v smeri avtokracije na svetu. Za ta razvoj je značilno omejevanje svobode in raznolikosti medijev.

2.10 Pandemija je ta razvoj še pospešila oziroma je bila uporabljena za upravičevanje dodatnega poseganja v svobodo medijev.

2.11 Svetovni indeks svobode medijev za leto 2021 organizacije Novinarji brez meja ter letni poročili Freedom and the Media in Freedom on the Net organizacije Freedom House jasno kažejo, da ima EU „težave pri zaščiti vrednot doma“⁽⁴⁾.

3. Grožnje svobodi in raznolikosti medijev

3.1 Nevarnost za novinarje

3.1.1 Da lahko mediji izpolnjujejo svoje poslanstvo, morajo biti novinarji sposobni neovirano delati in biti prepričani, da jih EU in vse države članice kot posameznike ves čas popolnoma varujejo. Zdajšnje razmere niso takšne.

3.1.2 Od leta 2015 je bilo v EU med njihovim delom ali zaradi njihovega dela ubitih najmanj 16 novinarjev. Daphne Caruana Galizia, Giorgos Karaivaz, Ján Kuciak in njegova zaročenka Martina Kušnírová, Lyra McKee ter Peter de Vries in njihovi kolegi ne smejo biti pozabljeni.

3.1.3 Novinarji so vse pogosteje izpostavljeni verbalnim in fizičnim napadom, vse bolj nevarno pa postaja zlasti poročanje o protestih in demonstracijah, pri čemer so jim nevarni tako protestniki kot organi, odgovorni za vzdrževanje javnega reda in miru. Z več kot sto primeri, povezanimi s pandemijo, je ta nevarnost v Evropi dobila nove razsežnosti⁽⁵⁾.

3.1.4 V nekaterih evropskih državah, ki niso članice EU, so razmere za novinarje katastrofalne, zelo zaskrbljujoč primer tega pa je drastično ukrepanje proti neodvisnim novinarjem v Belorusiji.

3.1.5 Družbeni mediji in tamkajšnja skupinska dinamika znižujejo prag za nadlegovanje in grožnje. Obstajajo nekatere usklajene kampanje, katerih namen je ovirati delo medijev ali posameznih novinarjev. Ob tem se odpira vprašanje, ali je morda potrebna regulacija platform družbenih medijev, ki ne bi omejila temeljnih svoboščin.

3.1.6 Novinarke so pogosteje tarča verbalnih in fizičnih napadov kot njihovi moški kolegi, pa tudi spletnega nadlegovanja in groženj, ki so pogosto sovražne, spolne ali mačistične narave.

3.1.7 V nekaterih državah članicah so ukrepi za boj proti dezinformacijam in prepovedi obrekovanja zasnovani tako, da jih je mogoče uporabiti za inkriminacijo kritičnega poročanja in pretenje novinarjem z zaporno kaznijo ali visokimi globami.

3.1.8 Za utišanje deležnikov civilne družbe in novinarjev se vse pogosteje uporabljajo strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti.

3.1.9 Sedanji gospodarski izzivi, s katerimi se soočajo medijska podjetja, so privedli do zmanjšanja števila redno zaposlenih novinarjev. Za samozaposlene novinarje, ki so v vse bolj prekarnem in ranljivem položaju, so pravni spori grožnja za preživljanje, tudi če so vloženi zahtevki neutemeljeni.

3.1.10 Zlasti na lokalni ravni obstajajo informacijske puščave brez primere, pogosto pa neodvisne medije zamenjajo tako imenovane občinske novice, brezplačni časopisi, ki so v lasti lokalnih gospodarskih in političnih elit ter lahko ogrozijo svobodo in pluralnost medijev.

3.1.11 Namen groženj je spodbuditi samocenzuro. Spodkopavajo svobodo medijev v Evropi.

3.2 Grožnje svobodi medijev

3.2.1 Da lahko mediji svobodno delujejo, mora pravni okvir, ki zagotavlja njihovo svobodo in raznolikost, omogočati, da lahko medijska podjetja svoje delo opravljajo brez političnega vmešavanja.

3.2.2 V več državah članicah obstajajo resni pomisleki o neodvisnosti medijskih regulatorjev, ki v nekaterih primerih dejansko služijo vladam kot orodje za vplivanje na medijski prostor. Resnično neodvisni organi za prostovoljno samoregulacijo medijev so lahko sredstvo za zaščito medijev pred političnimi vplivi.

⁽⁴⁾ Novinarji brez meja: svetovni indeks svobode medijev za leto 2021, <https://rsf.org/en/ranking> (dostop: 24. maj 2021).

⁽⁵⁾ Mednarodni inštitut za tisk: COVID-19: Number of Media Freedom Violations by Region (COVID-19: število kršitev svobode medijev po regijah), <https://ipi.media/covid19-media-freedom-monitoring/> (dostop: 8. april 2021).

3.2.3 Nekatere države članice za vplivanje na medije uporabljajo diskriminatorno davčno zakonodajo in ciljno usmerjene proračune za oglaševanje.

3.2.4 Nekatere države članice so nevarnost širjenja dezinformacij o pandemiji izkoristile za upravičevanje omejitev svobode tiska, da bi preprečile kritično poročanje o obvladovanju krize.

3.2.5 Javni mediji pod neposrednim ali posrednim političnim nadzorom, ki ga izvajajo nadzorni organi, ki ne spoštujejo v celoti novinarske svobode, so resna grožnja svobodi medijev. Vse več je poskusov neposrednega političnega vplivanja na poročanje neodvisnih medijev, pa tudi verbalnih napadov politikov in sodnih postopkov proti kritičnim medijem in novinarjem.

3.2.6 V več državah članicah prekomerna bližina medijskih podjetnikov vladi ali osebam, ki jih je postavila v vladne urade, pa tudi lastništvo političnih strank ali države nad medijskimi podjetji z neupravičeno visokim tržnim deležem vodita do precejšnjih omejitev svobode in raznolikosti medijev.

3.2.7 Tudi v delujočih liberalnih demokracijah se postavlja pod vprašaj obstoj neodvisne in nepristranske javne radiotelevizije kot jamstva za raznolikost mnenj ter poziva k političnemu vplivanju na sestavo programov in na vsebine, ki se razširjajo.

3.3 Grožnje raznolikosti medijev

3.3.1 Po podatkih orodja za spremljanje pluralnosti medijev za leto 2020 se je konsolidacija na medijskem trgu EU, vključno z oglaševalskim trgom in distribucijskimi kanali, v zadnjih treh letih močno povečala ter pomeni srednje do veliko tveganje za svobodo medijev v EU⁽⁶⁾.

3.3.2 Spremembe vzorcev uporabe medijev, ki so posledica digitalne revolucije, postavljajo pod vprašaj poslovne modele uveljavljenih medijev. Še posebno prizadeti so časopisi in majhni mediji na lokalni ravni, ki so temelj raznolikosti medijev v EU. Postajajo lahke tarče za konsolidacijo iz političnih razlogov.

3.3.3 Vse večji pomen digitalnih medijev povečuje tržno moč – in s tem vpliv na javno mnenje – velikih platform, ki se kot tuja podjetja pogosto izogibajo evropskim predpisom.

3.3.4 Gospodarske posledice pandemije, zlasti upad prihodkov od oglaševanja, pospešujejo spremembe, ki potekajo na medijskem trgu, in dodatno omejujejo raznolikost medijev.

4. Priporočila za krepitev svobode in raznolikosti medijev v Evropi

4.1 Splošna priporočila

4.1.1 EESO ugotavlja, da posamezniki in vlade, ki s svojimi besedami ali dejanji vzbujajo dvome o svobodi ali pluralnosti medijev, niso primerni za vodenje institucij EU ali njihovih pripravljalnih teles oziroma za zastopanje Unije.

4.1.2 EESO pozdravlja dejstvo, da je Uredba (EU, Euratom) 2020/2092 o splošnem režimu pogojenosti za zaščito proračuna Unije okrepila korektivni del orodij za krepitev pravne države, vključno s svobodo in pluralnostjo medijev.

4.1.3 EESO pozdravlja dejstvo, da se je s poročilom Evropske komisije o stanju pravne države, vključno s spremljanjem pluralnosti in svobode medijev v posameznih državah, ter z razpravo v Svetu Evropske unije prav tako okrepil preventivni del orodij za krepitev pravne države v EU.

4.1.4 EESO poziva, naj se učinkovitost preventivnega dela v prihodnje okrepi tako, da se v poglavju poročila o stanju pravne države, namenjena posameznim državam, vključijo priporočila o reformah za posamezne države članice, katerih izvajanje bi se ocenilo v poročilu za naslednje leto.

⁽⁶⁾ Elda Brogi et al. 2020: Monitoring Media Pluralism in the Digital Age. Application of the Media Pluralism Monitor in the European Union, Albania and Turkey in the years 2018-2019 (Spremljanje pluralnosti medijev v digitalni dobi. Uporaba orodja za spremljanje pluralnosti medijev v Evropski uniji, Albaniji in Turčiji v letih 2018 in 2019), Fiesole, str. 50.

4.1.5 EESO se zavzema, da bi bila zaščita svobode in raznolikosti medijev ena od pomembnih tem konference o prihodnosti Evrope z namenom ozaveščanja o pomembnosti tega izziva in nadaljnje okrepitev razprave o potrebnih ukrepih.

4.2 Priporočila za zaščito novinarjev

4.2.1 EESO poudarja, da je najboljša zaščita novinarjev strog pregon vseh primerov nadlegovanja, groženj in napadov nanje.

4.2.2 EESO poziva Komisijo, naj nemudoma uporabi Uredbo (EU, Euratom) 2020/2092 o splošnem režimu pogojenosti za zaščito proračuna Unije ter s tem odpravi akutno grožnjo svobodi in pluralnosti medijev v nekaterih državah članicah. To seveda vključuje zavrnitev dostopa do evropskih sredstev državam članicam, ki kršijo medijsko svobodo.

4.2.3 EESO podpira stališče Evropskega parlamenta ⁽⁷⁾ o vložitvi tožbe na podlagi člena 256 PDEU v primeru, da Komisija ne bo ukrepala.

4.2.4 EESO pozdravlja namero Komisije, da poda konkretne predloge za dosledno izvajanje priporočila Odbora ministrov Sveta Evrope o zaščiti novinarstva in varnosti novinarjev ter drugih medijskih akterjev ⁽⁸⁾ v vseh državah članicah EU in spremlja njegovo spoštovanje v okviru poročila o stanju pravne države.

4.2.5 EESO pozdravlja zavezo Komisije o finančni podpori projektom, ki se nanašajo na pravno zaščito novinarjev in njihovo zaščito v praksi, in predlaga, naj se poleg tega preučijo tudi možnosti za to, da bodo sistemi socialne varnosti držav članic krili poklicna tveganja zlasti samozaposlenih novinarjev.

4.2.6 EESO poudarja, da so varnostni organi držav članic dolžni varovati novinarje. Predlaga okrepljeno policijsko usposabljanje v zvezi z novinarji, pri katerem naj sodelujejo tiskovna združenja in novinarske organizacije, da bi spodbudili izmenjavo dobrih praks.

4.2.7 V zvezi z zaščito novinarjev pred nadlegovanjem in grožnjami na spletu EESO opozarja na svoje mnenje o boju proti nezakonitim spletnim vsebinam ⁽⁹⁾ in poudarja, da so zaradi svoje zelo vidne javne vloge posebno ranljivi.

4.2.8 EESO poudarja, da je treba pri vseh sprejetih ukrepih upoštevati enakost spolov in zaščititi novinarje, ki so pripadniki manjšin.

4.2.9 EESO priznava, da se je uveljavljanje načela preglednosti in pravice do svobode obveščanja na ravni EU izboljšalo, vendar ne v vseh državah članicah. Vse države članice poziva, naj brez izjeme upoštevajo standarde EU, in poudarja potrebo po nadaljnjih izboljšavah, tudi na ravni EU ⁽¹⁰⁾.

4.2.10 EESO pozdravlja ustanovitev strokovne skupine za strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti in načrt Komisije, da bo do konca leta 2021 pripravila predlog za zaščito novinarjev in civilne družbe pred takimi tožbami. Meni, da ima pravna prepoved strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti prednost pred dopolnilnimi ukrepi za podporo prizadetim.

4.2.11 EESO poudarja pomen pobud civilne družbe, kot je koalicija proti strateškim tožbam za onemogočanje udeležbe javnosti v Evropi (Coalition Against SLAPPs in Europe – CASE) ⁽¹¹⁾, za zaščito novinarjev pred takimi tožbami in poziva k večji podpori EU.

4.2.12 EESO ugotavlja, da v zvezi s strateškimi tožbami za onemogočanje udeležbe javnosti določbe uredb Bruselj I ⁽¹²⁾ in Rim II ⁽¹³⁾ ne smejo voditi k zmanjšanju pravnega varstva z izbiro najugodnejše jurisdikcije za vložitev tožbe zaradi razžalitve dobrega imena in časti v zlonamernih pravnih primerih. Poudarja, da je treba to vprašanje upoštevati pri prihodnjem pregledu obeh uredb.

⁽⁷⁾ P9_TA(2021)0103.

⁽⁸⁾ CM/Rec(2016)4.

⁽⁹⁾ UL C 237, 6.7.2018, str. 19.

⁽¹⁰⁾ UL C 487, 28.12.2016, str. 51; UL C 13, 15.1.2016, str. 192.

⁽¹¹⁾ <https://www.the-case.eu>

⁽¹²⁾ Uredba (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL L 351, 20.2.2012, str. 1).

⁽¹³⁾ Uredba (ES) št. 864/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. julija 2007 o pravu, ki se uporablja za nepogodbene obveznosti („Rim II“) (UL L 199, 31.7.2007, str. 40).

4.3 Priporočila za krepitev neodvisnosti medijev

4.3.1 EESO poziva Komisijo, naj dopolni metodologijo poročila o stanju pravne države z oceno neodvisnosti državne in javne radiotelevizije.

4.3.2 EESO poudarja, da učinkovit pregon korupcije deloma ščiti pred vmešavanjem vlade v medije, zato poziva Komisijo, naj poleg izvrševanja protikorupcijskih standardov sprejme vse potrebne ukrepe za to, da se nobena sredstva iz novega večletnega finančnega okvira in instrumenta za okrevanje NextGenerationEU – ne glede na politične dejavnike – ne bodo uporabila za zmanjšanje raznolikosti medijev ali za druge oblike korupcije.

4.3.3 EESO poziva države članice, naj vzpostavijo nacionalne registre preglednosti v skladu z evropskim registrom preglednosti, saj ti omogočajo tudi preglednost stikov med politiki in medijskimi podjetniki. Registre preglednosti bi bilo treba vključiti v vseevropski register preglednosti na več ravneh.

4.3.4 EESO poziva Komisijo, naj preuči, ali je mogoče pilotni projekt za oblikovanje javno dostopne podatkovne zbirke informacij o lastništvu v medijskem gospodarstvu razviti tako, da bo vseboval informacije o promociji in sklepanju naročil z medijskimi podjetji s strani EU, njenih držav članic, regionalnih in lokalnih oblasti, oseb javnega prava, javnih podjetij in zasebnih podjetij, v katerih ima eden ali več teh subjektov večino delnic z glasovalnimi pravicami.

4.3.5 EESO poziva Komisijo, naj pripravi predlog minimalnih standardov po vsej EU za vsa javna naročila in podporo medijskim podjetjem s strani subjektov iz točke 4.3.4.

4.3.6 EESO pozdravlja predloge Komisije za boj proti dezinformacijam v družbenih medijih na splošno ⁽¹⁴⁾ in v zvezi s COVID-19 ⁽¹⁵⁾, vendar opozarja na tveganje, da bi lahko države članice boj proti dezinformacijam uporabile za utemeljitev omejevanja svobode medijev. Nujno je treba temeljito preučiti pojav dezinformacij in sovražnega govora, med drugim v nadaljnjih mnenjih EESO.

4.4 Priporočila za krepitev raznolikosti medijev

4.4.1 EESO je kritičen do dejstva, da Komisija v poročilu o stanju pravne države omejuje vprašanje pluralnosti trga na vprašanje preglednosti lastništva medijev in zanemara stopnjo konsolidacije trga. Komisijo poziva, naj prilagodi metodologijo poročila, da bo v prihodnosti bolje kazalo, v kolikšni meri je raznolikost medijev ogrožena v vseh državah članicah.

4.4.2 EESO pozdravlja akcijski načrt Komisije z naslovom Evropski mediji v digitalnem desetletju ⁽¹⁶⁾ in njegov cilj ohraniti novinarske medije kot javno dobro, zlasti zagotavljanje evropske podpore za preprečevanje zmanjšanja raznolikosti medijev zaradi pandemije.

4.4.3 EESO poudarja, da kakovostno novinarstvo zahteva trajnostno gospodarsko podlago, in poziva k nadaljnji podpori EU medijskim podjetjem kot naložbi v dobro novinarstvo. Z naložbami se bo ustavil proces konsolidacije v medijskem sektorju, ki ogroža pluralnost na medijskem trgu. To ne izključuje možnosti medijskih podjetij, da zakonito kupujejo druge medije ali gradijo strateška zaveznitva, saj je ekonomska vzdržnost medijskih podjetij zagotovilo njihove neodvisnosti, če se spoštuje načelo preglednosti in ne ustvarjajo monopoli.

4.4.4 EESO ugotavlja, da je vrednost medijskih podjetij v njihovi raznolikosti in da ustvarjanje vodilnih nacionalnih podjetij to vrednost uničuje, kar ločuje medije in ustvarjalne industrije od drugih gospodarskih sektorjev.

4.4.5 Zaradi krčenja prostora za neodvisne medije je nujno vzpostaviti javne in zasebne podporne mehanizme za ohranjanje novinarstva kot javne dobrine. Potrebni je več raziskav za učinkovite mehanizme javne podpore, ki bodo zagotavljali merila neodvisnosti in nove inovativne trajnostne poslovne modele za novinarstvo javnega interesa.

⁽¹⁴⁾ COM(2020) 790 final.

⁽¹⁵⁾ JOIN(2020) 8 final.

⁽¹⁶⁾ COM(2020) 784 final.

4.4.6 EESO močno podpira načrt Komisije za evropski akt o svobodi medijev, s katerim bodo Evropski komisiji na voljo učinkoviti pravni instrumenti za uveljavljanje svobode in pluralnosti medijev v vseh državah članicah EU. Komisijo poziva, naj preuči, kako je mogoče uvesti in razviti evropsko konkurenčno pravo, da se prepreči nadaljnja konsolidacija na medijskem trgu, zlasti tista, ki jo vodijo nacionalne vlade, da zlasti vlade ali njihovi bližnji akterji ne bi ustvarjali medijskih monopolov na nacionalnih medijskih trgih v EU.

4.4.7 EESO opozarja na svoje mnenje o pobudi Komisije za skupni sistem davka na digitalne storitve za prihodke od opravljanja nekaterih digitalnih storitev⁽¹⁷⁾ in poudarja, da bo ta davek (DDS) verjetno izravnal izkrivljanje konkurence med tradicionalnimi in digitalnimi mediji (zlasti tistimi s sedežem v tujini).

4.4.8 EESO poudarja pomen neodvisne in nepristranske javne radiotelevizije pri zagotavljanju raznolikosti medijev in opozarja na dogovor iz Protokola št. 29 k PEU.

4.4.9 EESO ugotavlja, da prosti trg ne more zagotavljati medijskih storitev po vsej EU na področju radiodifuzije in televizije, zato poziva k ustanovitvi neodvisne in nepristranske evropske javne radiotelevizije.

4.4.10 V vseh primerih, ko svobodni trg ne more jamčiti raznolikosti medijev, EESO meni, da je neodvisna in nepristranska javna radiotelevizija model za njeno zagotavljanje, tudi v spletnih in tiskanih medijih.

4.4.11 EESO poudarja, da je neoviran dostop do medijev temeljni del svobode medijev, ter je zaskrbljen zaradi povečanja neposredne ali posredne diskriminacije na podlagi invalidnosti v medijih. Poziva k sprejetju zakonodaje, s katero bi odpravili omejevalne prakse, ki lahko ogrozijo ali izničijo udeležbo posameznika pri svobodi in raznolikosti medijev.

4.5 Priporočila za krepitev medijske pismenosti

4.5.1 EESO pozdravlja številne predloge Komisije za krepitev medijske pismenosti državljanov⁽¹⁸⁾, s posebnim poudarkom na digitalnih znanjih in spretnostih. To je izrednega pomena za povečanje odpornosti državljanov na dezinformacije.

4.5.2 EESO podpira predlog o ustanovitvi evropske agencije za državljansko vzgojo, ki bi z izobraževalnimi programi okrepila medijska znanja in spretnosti državljanov EU. Komisijo poziva, naj preuči možnost čimprejšnje ustanovitve takšne osrednje institucije in zagotovi, da bo ena od njenih nalog zagotavljanje usposabljanja za obravnavo medijev, zlasti digitalnih.

V Bruslju, 22. septembra 2021

Predsednica
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Christa SCHWENG

⁽¹⁷⁾ UL C 367, 10.10.2018, str. 73.

⁽¹⁸⁾ JOIN(2020) 8 final; COM(2020) 624 final; COM(2020) 784 final; COM(2020) 790 final.